

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Plan współpracy rozwojowej w 2021 roku

realizowany za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową, ze środków MSZ oraz ze środków innych resortów działających w obszarze współpracy rozwojowej

Warszawa, 19 marca 2021

Spis treści

Wstęp	3
Część pierwsza	5
I. Priorytety geograficzne i tematyczne współpracy rozwojowej, finansowanej ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na dwustronną współpracę rozwojową oraz ze środków MSZ. ...	5
II. Pomoc humanitarna	15
III. Edukacja globalna	16
IV. Spójność polityk na rzecz rozwoju	17
V. Współpraca z sektorem prywatnym	17
VI. Działania informacyjne	18
VII. Ocena skuteczności realizacji celów współpracy rozwojowej	18
VIII. Formy i zasady współpracy z partnerami polskiej współpracy rozwojowej	19
A. Inicjatywy flagowe	19
B. Projekty realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki im podległe	20
C. Projekty realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, publicznych szkół wyższych, instytutów badawczych, Polskiej Akademii Nauk oraz jej jednostek naukowych i organizacyjnych	20
D. Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej	22
E. Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych	22
F. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi	23
IX. Podział środków w rezerwie celowej budżetu państwa, przeznaczonej na współpracę rozwojową	23
Część druga	24
Zadania z zakresu współpracy rozwojowej, przewidziane do realizacji w 2021 r. przez organy administracji rządowej oraz Narodowy Bank Polski, finansowane ze środków, których ww. są dysponentami.	24
Część trzecia	34
Udział Polski w realizacji polityki rozwojowej Unii Europejskiej	34
A. Składka do budżetu ogólnego UE	34
B. Składka na Europejski Fundusz Rozwoju (EFR)	34
C. Udział Polski w finansowaniu Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji	35
Załącznik I Podział środków w rezerwie celowej	36
Załącznik II. Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych	38
Załącznik III Matryca rezultatów działań polskiej pomocy	39

Wstęp

Plan współpracy rozwojowej w 2021 r. realizuje założenia *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030 Solidarność dla rozwoju* (dalej jako „Program 2021–2030”).

Plan został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1648 i 2023). Określa kierunki, cele i formy działań w obszarze współpracy rozwojowej oraz wysokość środków finansowych, kierowanych do krajów partnerskich za pośrednictwem instrumentów współpracy bilateralnej oraz wielostronnej.

Polska, poprzez współpracę rozwojową, chce przyczynić się do budowy bardziej zrównoważonego świata dla obecnych i przyszłych pokoleń. Podejmowane działania będą służyły wspieraniu krajów partnerskich polskiej współpracy rozwojowej w realizacji celów zrównoważonego rozwoju (CZR)¹.

Priorytetowy zasięg geograficzny działań polskiej współpracy rozwojowej w 2021 r. obejmuje:

- **cztery kraje Partnerstwa Wschodniego: Białoruś, Gruzję, Mołdawię i Ukrainę**
- **dwa kraje Bliskiego Wschodu: Liban i Palestynę**
- **cztery kraje Afryki Subsaharyjskiej: Etiopię, Kenię, Senegal i Tanzanię.**

Zgodnie z priorytetami tematycznymi wyznaczonymi w Programie 2021–2030, którymi są:

- pokój, sprawiedliwość i silne instytucje
- równe szanse
 - edukacja
 - godna praca
 - przedsiębiorczość
 - redukcja nierówności
 - zrównoważone miasta
- zdrowie
- klimat i zasoby naturalne
 - czysta woda i warunki sanitarne
 - lasy i różnorodność biologiczna
 - odnawialne źródła energii,

będziemy wdrażać, wyznaczone w Agendzie ONZ 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, cele zrównoważonego rozwoju, w szczególności założenia następujących z nich: celu 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 4. Dobra jakość edukacji, 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 10. Mniej nierówności, 3. Dobre zdrowie i jakość życia, 6. Czysta woda i warunki sanitarne, 11. Zrównoważone miasta i społeczności oraz 13. Działania w dziedzinie klimatu.

Priorytety przekrojowe (horyzontalne) polskiej współpracy rozwojowej to ochrona klimatu oraz równość szans kobiet i mężczyzn.

¹ W niniejszym dokumencie przyjmujemy stosowanie skrótu CZR (cele zrównoważonego rozwoju) w miejsce SDGs (*Sustainable Development Goals*), stosując się do wykładni Rady Języka Polskiego z dnia 21 września 2020 r.

Plan zawiera również informacje na temat wielostronnego wymiaru współpracy rozwojowej Polski, w tym przede wszystkim współpracy rozwojowej w ramach Unii Europejskiej oraz organizacji międzynarodowych (OECD, system Narodów Zjednoczonych i inne).

Dodatkowo Plan współpracy rozwojowej w 2021 r. będzie realizowany w kontekście globalnej pandemii COVID-19, której skutki w wymiarze społeczno-gospodarczym będą odczuwalne przez najbliższe lata. W tym kontekście działania *Polskiej pomocy* mają na celu niwelowanie negatywnych skutków pandemii w krajach priorytetowych.

W ramach ustalonych priorytetów tematycznych wśród możliwych działań rozwojowych mogą znaleźć się działania polegające na wzmacnianiu profilaktyki zdrowotnej, leczenia, czy też wsparcia sektorów gospodarki, szczególnie dotkniętych skutkami pandemii.

Niezależnie od powyższych priorytetów geograficznych, polska pomoc kierowana będzie do krajów, w których wystąpią zwiększone potrzeby wynikające z międzynarodowej sytuacji politycznej, priorytetów polskiej polityki zagranicznej lub zdarzeń o charakterze kryzysowym. W 2021 roku działania takie podejmowane będą w szczególności w stosunku do Armenii, w związku z kryzysem wywołanym konfliktem zbrojnym w rejonie Górskiego Karabachu i jego skutkami.

Działania podejmowane w ramach polskiej współpracy rozwojowej nakierowane będą w znacznym stopniu na zapewnienie skutecznej ochrony osobom prześladowanym ze względu na religię, wyznanie lub inne przekonania – zarówno poprzez udzielanie pomocy ofiarom tych prześladowań, jak i kierowanie wsparcia do rządów i instytucji walczących z ich przejawami i przyczynami.

Część pierwsza

I. Priorytety geograficzne i tematyczne współpracy rozwojowej, finansowanej ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na dwustronną współpracę rozwojową oraz ze środków MSZ.

A. WYBRANE KRAJE PARTNERSTWA WSCHODNIEGO

BIAŁORUŚ

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- b) Ochrona praw podstawowych i wartości obywatelskich, w szczególności prawa do wolności, w tym do wolności wypowiedzi i swobodnego dostępu do rzetelnej informacji.
- c) Promocja i wspieranie dobrego rządzenia, przestrzegania praw człowieka i stosowania zasad demokracji.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa stanu infrastruktury placówek edukacyjnych, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością.
- c) Wspieranie innowacji w systemach nauczania i szkolenie kadr nauczycielskich, aby zapewnić wysokiej jakości edukację najuboższym grupom, w tym osobom z niepełnosprawnością.
- d) Zapewnienie wszystkim bezpiecznego, wolnego od przemocy, inkluzywnego i produktywnego środowiska nauczania.
- e) Promocja uczenia się przez całe życie.

3. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- c) Wsparcie sektora turystyki, zwłaszcza w tworzeniu miejsc pracy oraz promocji lokalnej kultury, dziedzictwa przyrodniczego i produktów.
- d) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie dla tworzenia dobrej jakości miejsc pracy, odpowiadających na potrzeby lokalnych gospodarek i rynków pracy.

4. Równe szanse – redukcja nierówności (CZR 10)

Wsparcie grup marginalizowanych – w tym osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy domowej i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej – m.in. poprzez rozwój działań, których celem jest zmniejszenie nierówności tych grup.

5. Zdrowie (CZR 3)

- a) Poprawa jakości i zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i społecznej, szczególnie dla osób z niepełnosprawnością i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej lub pozostających w trudnej sytuacji materialnej.
- b) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej (podnoszenie kwalifikacji personelu, rozbudowa infrastruktury, doposażenie), m.in. w zakresie przeciwdziałania i leczenia chorób zakaźnych.

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Transfer skutecznych, opartych na czystszych technologiach rozwiązań, mających przeciwdziałać degradacji środowiska naturalnego.
- b) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.

GRUZJA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych; w tym w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.
- b) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- c) Rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej do zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i reagowania na ww. klęski i katastrofy, a także wzrost zdolności operacyjnych w tym zakresie.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa stanu infrastruktury placówek edukacyjnych, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością.
- c) Wsparcie budowy systemu edukacji, odpowiadającego współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom, w tym szkolenie kadr nauczycielskich.
- d) Wsparcie systemu edukacji i szkoleń dla dzieci i osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. Równe szanse – wzrost gospodarczy i godna praca (CZR 8)

Tworzenie godnych i bezpiecznych warunków zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet oraz osób z niepełnosprawnością.

4. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie wdrażania polityk promujących zrównoważoną turystykę, która umożliwi tworzenie miejsc pracy oraz promocję lokalnych produktów i dziedzictwa przyrodniczego.
- c) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- d) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości, w szczególności w niskoemisyjnych i innowacyjnych sektorach gospodarki, w tym w branży IT oraz ICT.

5. Równe szanse – redukcja nierówności (CZR 10)

Wsparcie grup marginalizowanych – w tym, osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy domowej i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej – m.in. poprzez rozwój działań, których celem jest zmniejszenie nierówności tych grup.

6. Zdrowie (CZR 3)

Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług zdrowotnych i społecznych, szczególnie dla ofiar przemocy, dzieci i osób niepełnosprawnych.

7. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wsparcie administracji publicznej na wszystkich szczeblach w zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem oraz w zakresie adaptacji do zmian klimatu w tym w dostosowaniu przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.
- b) Wspomaganie sektora publicznego, włącznie z lokalnym szczeblem samorządowym, w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej.
- c) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.

MOŁDAWIA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych; w tym w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.

- b) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- c) Rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej do zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i reagowania na ww. klęski i katastrofy, a także wzrost zdolności operacyjnych w tym zakresie.
- d) Wsparcie dostępu do rzetelnej informacji oraz ochrona podstawowych wolności obywatelskich.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa stanu infrastruktury placówek edukacyjnych, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością.

3. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- c) Wsparcie sektora turystyki, zwłaszcza w tworzeniu miejsc pracy oraz promocji lokalnej kultury, dziedzictwa przyrodniczego i produktów.
- d) Promocja przedsiębiorczości, szczególnie wśród młodzieży i kobiet oraz na obszarach wiejskich.
- e) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości, w szczególności w niskoemisyjnych i innowacyjnych sektorach gospodarki, w tym w branży IT oraz ICT.

4. Równe szanse – zrównoważone miasta (CZR 11)

- a) Wsparcie takich procesów planowania i odnawiania miast, które – w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi – uwzględniają zarówno potrzeby społeczne i środowiskowe, jak też przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptację do tych zmian.
- b) Poprawa jakości życia mieszkańców miast, rewitalizacja zniszczonych dzielnic oraz modernizacja usług komunalnych.
- c) Wspieranie korzystnych ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego planowania rozwoju.
- d) Zwiększenie dostępu do otwartych publicznych przestrzeni miejskich i uwzględnienie udziału mieszkańców w planowaniu przestrzennym miast.

5. Zdrowie (CZR 3)

Poprawa jakości i zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej, szczególnie dla osób z grup narażonych na wykluczenie społeczne.

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wsparcie administracji publicznej na wszystkich szczeblach w zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem, w tym dostosowania przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.
- b) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.

UKRAINA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych; w tym w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.
- b) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- c) Rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej do zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i reagowania na ww. klęski i katastrofy, a także wzrost zdolności operacyjnych w tym zakresie.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa dostępu do wysokiej jakości wykształcenia zawodowego oraz wsparcie procesów przekwalifikowania zawodowego.

3. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- c) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości, w szczególności w niskoemisyjnych i innowacyjnych sektorach gospodarki, w tym w branży IT oraz ICT.

4. Równe szanse – zrównoważone miasta (CZR11)

- a) Wsparcie takich procesów planowania i odnawiania miast, które – w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi – uwzględniają zarówno potrzeby społeczne i środowiskowe, jak też przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptację do tych zmian.
- b) Poprawa jakości życia mieszkańców miast, rewitalizacja zniszczonych dzielnic oraz modernizacja usług komunalnych.

- c) Wspieranie korzystnych ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego planowania rozwoju.
- d) Zwiększenie dostępu do otwartych publicznych przestrzeni miejskich i uwzględnienie udziału mieszkańców w planowaniu przestrzennym miast.

5. Zdrowie (CZR 3)

- a) Zwiększenie ochrony zdrowia i poprawa jakości opieki zdrowotnej i społecznej (w tym w dziedzinie zdrowia psychicznego), kierowanej do osób poszkodowanych w wyniku konfliktów zbrojnych i innych sytuacji nadzwyczajnych.
- b) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania i leczenia chorób zakaźnych (podnoszenie kwalifikacji personelu, rozbudowa infrastruktury, doposażenie).

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Transfer skutecznych rozwiązań, opartych na czystszych technologiach, mających przeciwdziałać degradacji środowiska naturalnego.
- b) Wsparcie administracji publicznej na wszystkich szczeblach w zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem, w tym dostosowanie przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.
- c) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.

B. AFRYKA SUBSAHARYJSKA

ETIOPIA, KENIA, SENEGAL, TANZANIA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego instytucji krajowych i lokalnych.
- b) Rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa potencjału administracji publicznej oraz zwiększenie zdolności operacyjnych, zwłaszcza w zakresie reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy naturalne oraz wynikające z działalności człowieka i zapobiegania im.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach, zwłaszcza wyrównywanie szans edukacyjnych dziewczynek i młodych kobiet oraz osób z grup zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność.

- b) Poprawa warunków nauczania, w tym budowa i poprawa infrastruktury ośrodków edukacyjnych z uwzględnieniem poprawy warunków sanitarnych, dostępu do wody i energii elektrycznej (w szczególności z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii).
- c) Wzrost kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej i wspieranie współpracy akademickiej.
- d) Zwiększenie dostępu do kształcenia technicznego i zawodowego, w szczególności w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT.

3. Równe szanse – godna praca (CZR 8)

- a) Tworzenie dobrej jakości miejsc pracy, odpowiadających na potrzeby lokalnej gospodarki i rynku pracy, zwłaszcza w sektorach niskoemisyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.
- b) Tworzenie miejsc pracy, w szczególności w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT.

4. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności, szczególnie przedsiębiorstw non-profit, grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni pracy, a także małych i średnich przedsiębiorstw. Preferowanymi obszarami wsparcia są:

- sektor rolno-spożywczy, w tym przetwórstwo i przechowywanie żywności
- gospodarka odpadami, w tym recycling
- turystyka.

5. Redukcja nierówności (CZR 10)

- a) Wsparcie działań na rzecz zwiększania dostępu do usług społecznych osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w tym poprzez eliminowanie dyskryminujących polityk i praktyk.
- b) Zwalczanie wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

6. Zdrowie (CZR 3)

- a) Rozbudowa i modernizacja systemów oraz infrastruktury medycznej, sanitarnej i administracyjnej podmiotów leczniczych oraz podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, szczególnie w zakresie opieki okołoporodowej.
- b) Przeciwdziałanie i leczenie chorób zakaźnych (w tym np. COVID-19 i gruźlicy) oraz prowadzenie programów szczepień.
- c) Zwalczanie głodu i niedożywienia w szczególności u dzieci do lat 5, u kobiet w ciąży i matek karmiących przez wsparcie podstawowej opieki medycznej oraz szkolenia z zakresu zdrowego żywienia dzieci.
- d) Promocja, wdrażanie i rozwój edukacji zdrowotnej i higieniczno-prewencyjnej.

7. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wzmocnienie zdolności adaptacyjnych i odporności na zagrożenia klimatyczne i katastrofy naturalne.
- b) Poprawa infrastruktury wodnej i sanitarnej, w szczególności w ośrodkach zdrowia, szkołach, instytucjach użyteczności publicznej oraz w dużych skupiskach miejskich.
- c) Obniżenie poziomu wytwarzania odpadów poprzez m.in. zapobieganie ich powstawaniu oraz przetwarzanie powstałych już odpadów, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, w tym przez recykling i przygotowanie do ponownego użycia. Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym oraz wsparcie polityk i praktyk w zakresie przetwarzania odpadów i ponownego użycia produktów.
- d) Podejmowanie działań na rzecz zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi, w tym ograniczenie poziomu wytwarzania ścieków, przetwarzanie już powstałych, zmniejszenie ilości odprowadzanych, nieoczyszczonych ścieków.
- e) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.
- f) Zwiększenie efektywności energetycznej oraz zwiększenie dostępu do usług energetycznych ze źródeł odnawialnych, w szczególności w ośrodkach edukacyjnych, ośrodkach zdrowia, instytucjach użyteczności publicznej.

C. BLISKI WSCHÓD

LIBAN

1. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Zapewnienie na wszystkich poziomach nauczania wysokiej jakości edukacji, odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom oraz zwiększanie liczby kształcących się osób.
- b) Usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach, w tym wyrównywanie szans edukacyjnych dziewczynki i młodych kobiet, dzieci osieroconych oraz zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność.
- c) Poprawa jakości i warunków nauczania, a także infrastruktury placówek oświatowych, z uwzględnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków, dostępu do wody oraz energii elektrycznej (w szczególności z wykorzystaniem źródeł odnawialnych).

2. Równe szanse – przedsiębiorczość i godna praca (CZR 8)

- a) Rozwój i promocja przedsiębiorczości, aktywności zawodowej i zatrudnienia, szczególnie kobiet i młodzieży, w tym w zakresie prowadzenia jednoosobowych lub rodzinnych działalności gospodarczych.
- b) Zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności przedsiębiorstw non-profit, grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym.

- c) Zwiększenie dostępu do kształcenia zawodowego, doradztwa zawodowego oraz przekwalifikowania, w szczególności kobiet i młodzieży.
- d) Tworzenie dobrej jakości miejsc pracy dostosowanych do potrzeb lokalnej gospodarki i rynku pracy, zwłaszcza w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.

3. Redukcja nierówności (CZR 10)

- a) Wsparcie działań na rzecz zwiększania dostępu do usług społecznych osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w szczególności w regionach niezurbanizowanych, w tym poprzez eliminowanie dyskryminujących polityk i praktyk.
- b) Przeciwdziałania wszelkim formom przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

4. Równe szanse – zrównoważone miasta (CZR 11)

- a) Poprawa jakości życia mieszkańców, rewitalizacja zniszczonych dzielnic oraz modernizacja usług komunalnych, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami i zabezpieczenia przeciwpożarowego.
- b) Przeciwdziałania negatywnym skutkom urbanizacji, w szczególności w zakresie eksploatacji oraz zanieczyszczenia środowiska.

5. Zdrowie (CZR 3)

- a) Budowa i modernizacja systemów oraz infrastruktury medycznej, sanitarnej i administracyjnej podmiotów leczniczych, a także wsparcie funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia.
- b) Przeciwdziałanie i leczenie chorób zakaźnych (w tym np. COVID-19), prowadzenie programów szczepień, a także promocja i wdrażania edukacji zdrowotnej i prewencyjnej.
- c) Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do opieki zdrowotnej wysokiej jakości, w tym rehabilitacji.
- d) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej oraz podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, w tym dostosowanie do współczesnych wyzwań oraz technologii, z uwzględnieniem obsługi specjalistycznego sprzętu.

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wzmocnienie zdolności adaptacyjnych i odporności na zagrożenia klimatyczne i katastrofy naturalne.
- b) Obniżenie poziomu wytwarzania odpadów poprzez m.in. zapobieganie ich powstawaniu oraz przetwarzanie powstałych już odpadów, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, w tym przez recykling i przygotowanie do ponownego użycia.
- c) Podejmowanie działań na rzecz zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi, w tym ograniczenie poziomu wytwarzania ścieków, przetwarzanie już powstałych, zmniejszenie ilości odprowadzanych, nieoczyszczonych ścieków.
- d) Poprawa dostępności do czystej wody i sanitariatów w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej, dużych skupiskach miejskich oraz dla osób zagrożonych wykluczeniem.

- e) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.
- f) Zwiększenie efektywności energetycznej i dostępu do usług energetycznych ze źródeł odnawialnych oraz technologii energooszczędnych, w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej.

PALESTYNA

1. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Zapewnienie na wszystkich poziomach nauczania wysokiej jakości edukacji, odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom oraz zwiększanie liczby kształcących się osób.
- a) Usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach, w tym wyrównywanie szans edukacyjnych dziewczynek i młodych kobiet oraz osób zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność.
- b) Poprawa jakości i warunków nauczania, a także infrastruktury placówek oświatowych, z uwzględnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków, dostępu do wody oraz energii elektrycznej (w szczególności z wykorzystaniem źródeł odnawialnych).

2. Równe szanse – przedsiębiorczość i godna praca (CZR 8)

- a) Tworzenie dobrej jakości miejsc pracy, zwłaszcza w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.
- b) Zwiększenie dostępu (w szczególności kobiet i młodzieży) do kształcenia zawodowego, doradztwa zawodowego oraz przekwalifikowania.
- c) Rozwój i promocja przedsiębiorczości, aktywności zawodowej i zatrudnienia, szczególnie kobiet i młodzieży, w tym w zakresie prowadzenia jednoosobowych lub rodzinnych działalności gospodarczych.
- d) Zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności szczególnie przedsiębiorstw non-profit, grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni, a także małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym.

3. Redukcja nierówności (CZR 10)

Wsparcie działań na rzecz zwiększania dostępu do usług społecznych osób z niepełnosprawnością, w szczególności w regionach niezurbanizowanych, w tym poprzez eliminowanie dyskryminujących polityk i praktyk.

4. Zdrowie (CZR 3)

- a) Budowa i modernizacja systemów oraz infrastruktury medycznej, sanitarnej i administracyjnej podmiotów leczniczych, a także wsparcie funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia.
- b) Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do opieki zdrowotnej wysokiej jakości, w tym rehabilitacji, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością oraz mieszkańców obszarów z ograniczonym dostępem do usług medycznych.
- c) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej oraz podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, w tym dostosowanie do współczesnych wyzwań oraz technologii.

5. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.

II. Pomoc humanitarna

W 2021 r. kontynuowana będzie pomoc humanitarna na rzecz potrzebujących oraz w razie potrzeby działania o charakterze stabilizacyjnym i odbudowy pokonfliktowej, zwłaszcza na rzecz Bliskiego Wschodu. Działania będą w szczególności kierowane do uchodźców, osób wewnątrznie przesiedlonych i ludności lokalnej w odpowiedzi na konflikt w Syrii oraz Iraku.

Dodatkowo, w wyniku walk toczących się w Górskim Karabachu w roku 2020, wielu cywilów znalazło się w krytycznej sytuacji humanitarnej. Po obydwu stronach linii frontu odnotowano również ofiary śmiertelne, a także uszkodzenia domów i infrastruktury użyteczności publicznej. W celu wsparcia osób poszkodowanych w wyniku tego konfliktu, zostaną podjęte działania pomocowe, adresowane do tej grupy osób.

W ramach kontynuacji priorytetów wyznaczonych przez Polskę podczas jej członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, a także wdrażania Krajowego planu działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej Kobiet, Pokoju i Bezpieczeństwa na lata 2018–2021, niesiona przez Polskę pomoc humanitarna powinna koncentrować się na działaniach w następujących obszarach:

- ochrona dzieci w konfliktach zbrojnych
- wsparcie dla osób z niepełnosprawnością
- wsparcie na rzecz kobiet.

Jednocześnie zostanie stworzona specjalna rezerwa, która pozwoli na reagowanie w przypadkach nagłych kryzysów humanitarnych i katastrof.

1. Pomoc bilateralna realizowana będzie poprzez:

- a) umożliwienie polskim organizacjom pozarządowym udziału w postępowaniach dotacyjnych organizowanych przez znaczących donatorów pomocy humanitarnej, m.in. Komisję Europejską oraz Organizację Narodów Zjednoczonych, poprzez sfinansowanie ewentualnego wkładu własnego, co jest niezbędne podczas starania się o fundusze;

- b) realizację przez polskie organizacje pozarządowe projektów, wyłonionych w konkursie „Pomoc humanitarna 2021”;
 - c) realizację projektów pomocy bezpośredniej przez polskie placówki zagraniczne.
2. Wsparcie wielostronne koncentrować się będzie na dofinansowaniu programów i projektów organizacji partnerskich, m.in. w działaniach związanych z ochroną ludności w konfliktach oraz na udzielaniu pomocy w obszarach trudno dostępnych ze względów bezpieczeństwa, w szczególności za pośrednictwem:
- a) Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (ICRC) w ramach Porozumienia o współpracy;
 - b) Biura Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (UN OCHA), w tym OCHA Donor Support Group, której Polska jest członkiem od 2012 r.;
 - c) Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR);
 - d) Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF).

III. Edukacja globalna

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego oraz wychowania, która rozszerza ich zakres poprzez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Przez współzależności należy rozumieć wzajemne powiązania i przenikanie się systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych. Głównym celem edukacji globalnej jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej społeczności międzynarodowej. Można do nich zaliczyć realizację założeń *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, w tym zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa na świecie, poprawę jakości życia w krajach Globalnego Południa, zapewnienie zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz budowanie partnerskich relacji gospodarczych między krajami Północy i Południa. Działania realizowane w 2021 r. będą zgodne z założeniami edukacji globalnej, określonymi w Programie 2021–2030, tj.:

- będą kreować u odbiorców zachowania przyczyniające się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju *Agendy 2030* w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym;
- będą dążyć do eliminacji negatywnych postaw i działań odbiorców, w tym postaw dyskryminujących oraz postaw bierności wobec działań podejmowanych przez społeczność międzynarodową w celu sprostania aktualnym, globalnym wyzwaniom;
- będą redukować stereotypy na temat krajów Globalnego Południa.

Działania będą służyły:

- wzmocnieniu obecności tematyki edukacji globalnej w programach edukacyjnych oraz nauczania edukacji globalnej na wszystkich szczeblach edukacji formalnej we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki (oraz jednostkami jemu podległymi);
- zwiększeniu świadomości opinii publicznej na temat problemów globalnych.

Poszczególne działania z zakresu edukacji globalnej będą kierowane do określonych grup docelowych, tj. dzieci, młodzieży i dorosłych, w ramach systemu edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej.

W sposób priorytetowy traktowane będą działania z dużym potencjałem multiplikacji, o trwałych rezultatach oraz mające na celu podnoszenie jakości inicjatyw edukacyjnych.

IV. Spójność polityk na rzecz rozwoju

Celem Spójności polityk na rzecz rozwoju (*ang. Policy Coherence for Development, PCD*) jest opracowanie i realizacja polityk przez państwa w taki sposób, aby uniknąć działań, które negatywnie wpływają na rozwój globalny oraz możliwości rozwoju innych państw, w tym również rozwoju społeczno-gospodarczego państw priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Jednocześnie państwa powinny dążyć do pogodzenia celów polityk krajowych z celami zrównoważonego rozwoju. Obecnie w Polsce funkcjonują następujące obszary priorytetowe w PCD: *wsparcie działań na rzecz systemu walki z nielegalnymi przepływami finansowymi w takich dziedzinach tematycznych jak: walka z unikaniem opodatkowania oraz walka z praniem pieniędzy* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Finansów), *walka z nielegalnym handlem zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Klimatu i Środowiska) oraz *upowszechnianie i wdrażanie standardów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR/RBC) w kontekście Spójności polityk na rzecz rozwoju* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej).

Działania w obszarach priorytetowych będą realizowane w 2021 r. przez instytucje wiodące we współpracy z MSZ i w konsultacji z innymi resortami. W 2021 r. zasada Spójności polityki dla rozwoju będzie realizowana ponadto, przy współpracy z punktami kontaktowymi ds. PCD w resortach, w ramach dwóch nowych obszarów priorytetowych: zrównoważone miasta i społeczności oraz klimat (w tym m.in. środowisko i morza).

V. Współpraca z sektorem prywatnym

Współpraca z sektorem prywatnym będzie nakierowana na realizację celów zrównoważonego rozwoju i prowadzona zgodnie z *Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka*.

Sektor prywatny odgrywa istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym państw rozwijających się i jest ważnym partnerem w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz redukcji ubóstwa na świecie. W 2021 r. projekty będą uwzględniały aktywizację zawodową pracowników, promowanie przedsiębiorczości oraz poprawę produktywności i konkurencyjności firm.

W 2021 r. MSZ będzie kontynuowało dialog i współpracę z zainteresowanymi podmiotami prywatnymi i instytucjami publicznymi w Polsce, a także organizacjami międzynarodowymi, w zakresie angażowania sektora prywatnego w ramach współpracy rozwojowej. Będziemy m.in. kontynuować współpracę z wielostronnymi bankami rozwoju, w szczególności w ramach funduszy powierniczych i pod kątem zachęcania polskiego sektora prywatnego do udziału w przetargach międzynarodowych tych instytucji, a także z Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) w zakresie realizacji projektu *Polish Challenge Fund (PCF)*, skierowanego do polskich MŚP, start-upów i instytucji badawczych.

Kontynuowany będzie także dialog międzyresortowy na temat procesu i zasad udzielania rządowych kredytów pomocy wiązanej, a także udoskonalenia procedur oceny i ewaluacji przedsięwzięć rozwojowych finansowanych za pomocą kredytów. MSZ będzie dążyło do wypełniania rekomendacji DAC OECD dot. niewiązania pomocy, w szczególności dla krajów najstabiliej rozwiniętych (LDCs) i wysoko zadłużonych (HIPC).

VI. Działania informacyjne

Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące pomocy rozwojowej i humanitarnej będą kontynuowane za pośrednictwem dedykowanego portalu internetowego gov.pl/polskapomoc, a także w sekcji „Polska pomoc” głównego portalu MSZ gov.pl/dyplomacja i na stronach BIP MSZ, gdzie będą zamieszczane informacje wymagane przepisami dot. dostępu do informacji publicznej. W celu dotarcia do wybranych grup docelowych, w powyższym procesie będą również wykorzystywane media społecznościowe (takie, jak Twitter, YouTube, Flickr, Issuu).

W ramach powyższych działań będzie kontynuowana, na podstawie umów koprodukcyjnych, współpraca z mediami tradycyjnymi i w Internecie, służąca dalszej popularyzacji tematyki rozwojowej, w tym polskiego zaangażowania w pomoc rozwojową i działania humanitarne na świecie.

W planach jest również organizacja wystaw oraz publikacja materiałów informacyjnych, prezentujących polską współpracę rozwojową. Podobnie jak w poprzednich latach, MSZ jest zainteresowane przygotowaniem badania stosunku Polaków do finansowanej przez Polskę współpracy rozwojowej. Jak co roku zostanie także opublikowany raport poświęcony polskim działaniom rozwojowym i humanitarnym zrealizowanym w 2020 r.

Planowane jest również podtrzymanie współpracy informacyjno-edukacyjnej na forum państw członkowskich UE.

VII. Ocena skuteczności realizacji celów współpracy rozwojowej

W 2021 roku wynikająca z ustawy ocena skuteczności realizacji celów współpracy rozwojowej zostanie przeprowadzona w oparciu o informacje pochodzące z uporządkowanych, ustrukturyzowanych danych pierwotnych (gromadzonych przez MSZ) oraz dostępnych danych wtórnych (dokumenty i źródła resortowe, specjalne serwisy informacyjne, obserwacje eksperckie oraz raporty, w tym raport DAC OECD z planowanego przeglądu polskiej współpracy rozwojowej). Przed wykorzystaniem zgromadzone materiały zostaną przeanalizowane pod kątem rzetelności i aktualności. Uwzględnione będą również ustalenia z monitoringów prowadzonych zarówno przez pracowników MSZ (z uwzględnieniem sytuacji epidemicznej), jak i polskie placówki dyplomatyczne realizujące projekty rozwojowe.

VIII. Formy i zasady współpracy z partnerami polskiej współpracy rozwojowej

A. Inicjatywy flagowe

1. Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego

MSZ we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego będzie kontynuować szkolenia skierowane do urzędników administracji publicznej wszystkich państw PW tj. Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy w ramach Akademii Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego (AAPPW).

Program specjalistycznych szkoleń AAPPW obejmuje wykłady i warsztaty prowadzone przez doświadczonych ekspertów i praktyków z Polski oraz innych krajów UE. Tematyka szkoleń dotyczy m.in. integracji europejskiej, w tym wdrażania umów stowarzyszeniowych, służby cywilnej i innych zagadnień odpowiadających na zapotrzebowanie krajów partnerskich.

2. Pomoc stypendialna i koszty kształcenia

Polityka stypendialna jest ważnym instrumentem wspierania rozwoju krajów partnerskich w kontekście wypełniania celów Agendy 2030. Polityka stypendialna przyczynia się do budowania potencjału społeczno-gospodarczego krajów partnerskich, a także wzmocnienia współpracy z Polską.

Oferta stypendialna dla obywateli krajów rozwijających się, w szczególności dla obywateli krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej, będzie dostępna m.in. w ramach programów stypendialnych realizowanych za pośrednictwem Ministerstwa Edukacji i Nauki. Ze środków z rezerwy celowej będzie współfinansowany w szczególności Program stypendialny im. Stefana Banacha, realizowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej.

a) Program stypendialny im. Stefana Banacha

Celem programu jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów rozwijających się poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych obywateli tych państw. Oferta stypendialna kierowana jest do następujących krajów: Angola, Albania, Argentyna, Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Brazylia, Kolumbia, Etiopia, Gruzja, Indie, Indonezja, Iran, Irak, Jordania, Kazachstan, Kenia, Liban, Meksyk, Mołdawia, Czarnogóra, Nigeria, Macedonia Północna, Palestyna, Peru, Filipiny, Senegal, Serbia, RPA, Tanzania, Tunezja, Ukraina, Uzbekistan, Wietnam. Program umożliwi podjęcie studiów II stopnia na uczelniach nadzorowanych przez MEiN w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych, nauk rolniczych oraz nauk ścisłych i przyrodniczych. Obywatele krajów Europy, Kaukazu Południowego i Azji Centralnej mają możliwość podjęcia studiów również w dziedzinie nauk humanistycznych oraz nauk społecznych, za wyjątkiem kierunków filologicznych w zakresie języka ojczystego z kraju pochodzenia beneficjenta.

b) Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego

Program stypendialny im. Konstantego Kalinowskiego skierowany jest do młodych Białorusinów nie mogących studiować na Białorusi ze względu na swoje polityczne poglądy. Program realizowany jest we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki oraz Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

Dodatkowo na mocy Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o kształceniu obywateli Ukrainy w Kolegium Europejskim w 25 listopada 2009 r., Ministerstwo Spraw Zagranicznych dofinansuje stypendia dla obywateli Ukrainy. Celem tych działań jest wspieranie dążeń Ukrainy do członkostwa w Unii Europejskiej.

B. Projekty realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki im podległe

Projekty organów administracji rządowej będą realizowane we wskazanych priorytetach tematycznych, określonych dla poszczególnych krajów priorytetowych. Dodatkowo, na rzecz Armenii projekty będą realizowane zgodnie z priorytetami polskiej współpracy rozwojowej wskazanymi w Programie 2021–2030.

Projekty administracji rządowej mają przyczynić się do zrównoważonego rozwoju państw partnerskich, poprawy warunków życia oraz wzmocnienia potencjału ich mieszkańców. Jednocześnie działania pomocowe mają na celu wzmocnienie relacji polityczno-gospodarczych Polski z krajami priorytetowymi.

Zaproszenie do składania projektów zostanie przekazane organom administracji rządowej do końca I kwartału 2021 r. MSZ zorganizuje nabór projektów dla organów administracji rządowej i jednostek im podległych, realizujących zadania z zakresu współpracy rozwojowej. Zasady, sposób realizacji projektów określają „Wytyczne dla organów administracji rządowej dotyczące realizacji projektów w ramach polskiej współpracy rozwojowej”.

C. Projekty realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, publicznych szkół wyższych, instytutów badawczych, Polskiej Akademii Nauk oraz jej jednostek naukowych i organizacyjnych

Konstrukcja systemu polskiej współpracy rozwojowej, w tym w szczególności tryb dystrybuowania środków publicznych na inicjatywy pomocowe, sprzyja podnoszeniu efektywności realizowanych projektów, a pośrednio służy wzmocnieniu potencjału partnerów polskiej współpracy rozwojowej.

W 2021 r. planuje się ogłoszenie następujących konkursów, w wyniku których, realizowana będzie współpraca z ww. podmiotami:

- **Konkurs „Polska pomoc rozwojowa 2021”**

W ramach konkursu możliwe będzie zgłaszanie ofert na realizację projektów w następujących krajach: Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Ukraina, Etiopia, Kenia, Senegal, Tanzania, Liban i Palestyna. Kwoty, przedstawione w Załączniku I, przeznaczone na poszczególne kraje w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”, mogą ulec zmianie w zależności od ostatecznej wysokości środków w rezerwie celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz od wyników oceny ofert. Minimalna wnioskowana kwota dotacji dla każdego projektu na rzecz Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy w konkursie będzie wynosić 200 000 PLN (w przypadku jednostek samorządu terytorialnego – 150 000 PLN). Minimalna wnioskowana kwota dotacji dla każdego projektu na rzecz Etiopii, Kenii, Senegalu, Tanzanii, Libanu i Palestyny będzie wynosić 350 000 PLN.

Przewiduje się możliwość zgłaszania ofert modułowych.

Podmioty uprawnione do zgłaszania ofert:

- a) organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy, w tym niepubliczne szkoły wyższe, izby rolnicze oraz izby gospodarcze,
- b) jednostki samorządu terytorialnego (tylko w przypadku projektów na Białorusi, w Gruzji, Mołdawii oraz na Ukrainie)
- c) publiczne szkoły wyższe
- d) instytuty badawcze
- e) Polska Akademia Nauk oraz jej jednostki naukowe i organizacyjne.

Planowany termin ogłoszenia konkursu – w ciągu miesiąca od przyjęcia Planu współpracy rozwojowej w 2021 r.

- **Konkurs „Pomoc humanitarna 2021”**

W wyniku konkursu wyłonione zostaną projekty pomocowe na rzecz uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych oraz ludności lokalnej w krajach Afryki i Bliskiego Wschodu oraz ludności cywilnej poszkodowanej w wyniku konfliktu zbrojnego w regionie Górskiego Karabachu.

Kwoty przeznaczone na poszczególne kraje/regiony mogą ulec zmianie w zależności od ostatecznej wysokości środków w rezerwie celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz od wyników oceny ofert, z uwzględnieniem potrzeb humanitarnych oraz celów polskiej polityki zagranicznej.

Podmioty uprawnione: organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy.

Planowany termin ogłoszenia konkursu – I lub II kwartał 2021 r.

- **Konkurs „Zapewnienie wkładów własnych na realizację projektów humanitarnych w krajach Bliskiego Wschodu i Afryki, finansowanych ze źródeł innych niż budżet RP 2021”**

Celem konkursu jest wyłonienie najlepszych projektów będących elementem przedsięwzięć współfinansowanych ze źródeł innych niż budżet RP obejmujących realizację działań humanitarnych w krajach Bliskiego Wschodu i Afryki.

Podmioty uprawnione: organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy.

Termin ogłoszenia konkursu zostanie ustalony z organizacjami pozarządowymi.

- **Konkurs „Edukacja globalna 2021”**

W konkursie w szczególności zostaną wyłonione projekty modułowe, mające na celu wzmocnienie edukacji globalnej w systemie edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej oraz obejmujące zadanie dotyczące regrantingu. Celem projektów będzie zwiększanie świadomości obywateli Polski na temat współzależności globalnych, nierówności na świecie oraz realizacji Agendy 2030. W ramach procedury konkursowej może zostać wyodrębnione zadanie dotyczące dofinansowania projektów edukacji globalnej, będących elementem przedsięwzięcia współfinansowanego ze źródeł innych niż budżet RP.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki w ramach tego konkursu są zarejestrowane w Polsce organizacje pozarządowe w rozumieniu Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz publiczne szkoły wyższe w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Planowany termin ogłoszenia konkursu – II kwartał 2021 r.

D. Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej

MSZ zleci Fundacji Solidarności Międzynarodowej w 2021 r. zadania z zakresu polskiej współpracy rozwojowej zgodnie z określonym zakresem tematycznym dla poszczególnych krajów priorytetowych.

FSM będzie realizować projekty własne, za pośrednictwem organizacji pozarządowych oraz Przedstawicielstw FSM w Kijowie, Kiszyniowie i Tbilisi (na rzecz Gruzji i Armenii). Realizując projekty Przedstawicielstwa będą współpracować z międzynarodowymi donatorami oraz partnerami lokalnymi i międzynarodowymi.

Fundacja, w porozumieniu z MSZ będzie, organizowała misje obserwacyjne wyborów i szkolenia dla obserwatorów w ramach misji obserwacyjnych OBWE/ODHR, w szczególności w krajach Partnerstwa Wschodniego i Azji Centralnej.

Fundacja będzie kontynuowała działania na rzecz uzyskania certyfikacji unijnej *pillar assessment*.

E. Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych

Projekty rozwojowe i humanitarne mogą być realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych. Placówki realizują projekty we wskazanych przez MSZ państwach i regionach. W krajach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej projekty będą realizowane we wskazanych w Części pierwszej Planu priorytetach tematycznych.

W pozostałych krajach rozwijających się projekty rozwojowe przyczynią się do realizacji priorytetów polskiej współpracy rozwojowej wskazanych w Programie 2021–2030.

W przypadku udzielania pomocy humanitarnej projekty mogą być realizowane niezależnie od priorytetów geograficznych określonych przez Program 2021–2030, w ramach wybranych obszarów: zdrowie i żywienie, schronienie, edukacja i opieka społeczna, sektor wody, sanitariatów i higieny, wczesna odbudowa po wystąpieniu katastrof, łączenie pomocy doraźnej, odbudowy i rozwoju.

Podział środków przeznaczonych na realizację projektów przez polskie placówki zagraniczne przedstawiony został w Załączniku II.

F. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi

Polska będzie kontynuować aktywną współpracę z Międzynarodowymi Instytucjami Finansowymi (MIF), których Polska jest członkiem, tj. Grupą Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju, Grupą Banku Światowego, Bankiem Rozwoju Rady Europy, Azjatyckim Bankiem Inwestycji Infrastrukturalnych oraz Międzynarodowym Funduszem Walutowym.

Będą wspierane działania rozwojowe MIF w skali globalnej, z uwzględnieniem priorytetów Polski.

Przedstawiciele Polski w organach zarządczych MIF będą brać udział w podejmowaniu decyzji dotyczących polityk tych instytucji oraz projektów realizowanych i finansowanych w poszczególnych krajach.

Przedstawiciele Polski będą również brać udział w decyzjach dotyczących reformowania europejskiej infrastruktury finansowej na rzecz rozwoju, w ślad za raportem Grupy Mędrców Wysokiego Szczebla.

W reakcji na kryzys wywołany pandemią w krajach partnerskich będą prowadzone w 2021 r. negocjacje w sprawie uzupełnienia funduszy Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju (Grupa Banku Światowego).

IX. Podział środków w rezerwie celowej budżetu państwa, przeznaczonych na współpracę rozwojową

Zgodnie z Programem 2021–2030, polska współpraca rozwojowa realizowana będzie przede wszystkim w krajach priorytetowych Polskiej pomocy. Na dwustronną współpracę rozwojową z krajami innymi niż priorytetowe przeznaczone zostanie do 10% środków z rezerwy celowej budżetu państwa na współpracę rozwojową, o ile pojawiające się w trakcie roku potrzeby nie będą przemawiały za dokonaniem zmian w tym zakresie. Powyższe ograniczenie nie dotyczy środków przeznaczonych na działania humanitarne.

Do decydowania o przeniesieniu środków między poszczególnymi pozycjami Planu oraz na niezaplanowane inicjatywy z zakresu współpracy rozwojowej uprawniony jest Krajowy Koordynator Współpracy Rozwojowej w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Decyzje o przenoszeniu środków nie wymagają modyfikacji Planu współpracy rozwojowej w 2021 r.

Podział środków w ramach rezerwy celowej na współpracę rozwojową na rok 2021 został przedstawiony w Załączniku I.

Część druga

Zadania z zakresu współpracy rozwojowej, przewidziane do realizacji w 2021 r. przez organy administracji rządowej oraz Narodowy Bank Polski, finansowane ze środków, których ww. są dysponentami.

Poniższe dane stanowią przybliżone szacunki².

Ministerstwo Finansów	
Działania:	
Kredyty w ramach pomocy wiązanej (kwota została podana na bazie <i>grant equivalent value</i> ³)	44 546 535 USD 49 584 195 EUR
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Udział Polski w finansowaniu Oficjalnej Pomocy Rozwojowej Unii Europejskiej za pośrednictwem składki członkowskiej do budżetu UE	502 238 000 EUR
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (International Bank for Reconstruction and Development) z tytułu podwyższenia kapitałów	13 234 866 USD
Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (International Development Association) z tytułu 17, 18 i 19 Uzupelnienia Funduszy	750 000 SDR 3 405 000 EUR
Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju z tytułu Wielostronnej Inicjatywy Umorzenia Długów (Multilateral Debt Relief Initiative)	1 530 000 PLN
Bank Rozwoju Rady Europy (Council of Europe Development Bank) z tytułu składki członkowskiej	6 352 EUR (<i>stanowi 18% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Razem	2 726 607 431 PLN

² Kwoty w walutach zostały przeliczone wg średnich kursów walut NBP z dnia 21 grudnia 2020 r. (1 EUR= 4,3022 PLN, i USD =3,7082 PLN, 1 CHF= 3,1729 PLN, 1 SDR= 5,318 PLN) Tabela nr 248/A/NBP/2020

³ Kwoty netto to odpowiednio 44 180 540,43 USD i 67 484 893,06 EUR.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych	
Działania:	
Rezerwa celowa budżetu państwa na współpracę rozwojową	142 500 000 PLN ⁴
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Wpłata do Europejskiego Funduszu Rozwoju (European Development Fund)	79 798 462 EUR
Wpłata na rzecz Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji	5 178 554 EUR
Wpłata do budżetu ogólnego ONZ	10 574 431 USD (<i>stanowi 47% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Wpłata do budżetów operacji pokojowych ONZ	2 080 465 USD (<i>stanowi 15% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Wpłata do budżetu Rady Europy	3 188 034 EUR (<i>stanowi 40% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Wpłaty do budżetu UNESCO	856 418 USD (<i>stanowi 60% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>) 659 975 EUR (<i>stanowi 60% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Składka do budżetu regularnego OBWE	894 778 EUR (<i>stanowi 74% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Wpłata na rzecz Sekretariatu OBWE – 25% całkowitej kwoty w związku z przyjęciem 19 marca br. decyzji Stałej Rady OBWE dot. przedłużenia mandatu SMM do marca 2021 r.	223 000 EUR
Wpłata na rzecz Sekretariatu OBWE – 75% całkowitej kwoty w przypadku podjęcia decyzji Stałej Rady OBWE o przedłużeniu mandatu SMM do marca 2022 r.	690 000 EUR
Wpłata dobrowolna na poczet programów pozabudżetowych Specjalnej Misji Monitorującej OBWE na Ukrainie	50 000 EUR
Wpłata dobrowolna na poczet Programu Profesjonalnego Rozwoju NATO dla Ukrainy	100 000 EUR

⁴ Łączna wysokość rezerwy celowej w budżecie państwa na rok 2021 (poz. 31) wynosi 143 991 000 zł i uwzględnia również 1 491 000 zł na Przewodnictwo Polski w OBWE.

Wpłata dobrowolna na poczet Programu Profesjonalnego Rozwoju NATO dla Gruzji	75 000 EUR
Wpłata do Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego (International Visegrad Fund)	300 000 EUR
Wpłata dobrowolna do Międzynarodowej Organizacji Frankofonii	12 600 EUR
Razem	604 227 910 PLN

Ministerstwo Edukacji i Nauki	
Działania:	
Wydatki organizacyjno- administracyjne związane z realizacją programów pomocowych	6 500 000 PLN
Świadczenia stypendialne dla uczestników programów stypendialnych oraz staży naukowych przewidzianych dla obywateli państw Partnerstwa Wschodniego oraz obszaru postradzieckiego	8 000 000 PLN
Kierowanie nauczycieli akademickich do zagranicznych ośrodków w krajach biorcach ODA w dziedzinie nauczania języka polskiego oraz organizacja kursów języka i kultury polskiej w kraju z udziałem stypendystów z krajów ODA	2 246 297 PLN
Stypendia dla cudzoziemców - studentów, doktorantów lub stażystów długoterminowych, stypendystów Rządu RP z krajów ODA (finansowanie świadczeń) - w ramach realizacji Programu wymiany osobowej dla studentów i naukowców, w tym realizacji umów dwustronnych i wielostronnych	1 020 000 PLN
Koszty kształcenia dla cudzoziemców z krajów rozwijających się studiujących na zasadach obowiązujących obywateli polskich	250 000 000 PLN
Środki na pokrycie kosztów pobytów naukowców cudzoziemców – doktorantów lub stażystów z krajów ODA (finansowanie świadczeń) – w ramach realizacji wymiany bilateralnej dla naukowców	360 000 PLN

Stypendia dla zagranicznych naukowców przyjeżdżających do polskich jednostek naukowych na okres 6-24 miesięcy	3 200 000 PLN
Stypendia dla białoruskich doktorantów przyjeżdżających do polskich jednostek naukowych	2 540 000 PLN
Polsko – ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów na rzecz doskonalenia uczelni – międzynarodowy projekt Politechniki Warszawskiej realizowany przy wsparciu MEiN	340 000 PLN
Międzynarodowa Wymiana Młodzieży - wsparcie projektów wymiany młodzieży polskiej z młodzieżą z krajów Partnerstwa Wschodniego (Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Mołdawia)	250 000 PLN
Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży, z przeznaczeniem na wspieranie polsko-ukraińskiej wymiany młodzieży	4 000 000 PLN
Składka do organizacji międzynarodowej:	
Europejska Fundacja Młodzieży Rady Europy	90 497 EUR
Razem	278 864 882 PLN

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Wpłata na rzecz UN Habitat w związku z organizacją Światowego Forum Miejskiego w Katowicach w 2022 r.	8 000 000 USD
Razem	29 665 600 PLN

Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	
Działania:	
Stypendia na studia I i II stopnia, studia doktoranckie oraz staże artystyczne w uczelniach nadzorowanych przez MKDNIŚ, a także pokrycie kosztów kształcenia	480 000 PLN
Gaude Polonia – stypendia dla młodych twórców kultury oraz tłumaczy literatury polskiej z krajów Europy Środkowej	2 426 000 PLN
Thesaurus Poloniae - stypendia dla naukowców prowadzących badania poświęcone kulturze, historii i wielokulturowemu dziedzictwu Europy Środkowej	450 000 PLN

Szkolenia z zakresu konserwacji i digitalizacji dziedzictwa kulturowego: <ul style="list-style-type: none"> • Akademia Nieświeska (Białoruś) • Międzynarodowe Centrum Ochrony Dziedzictwa Kulturowego w Żółtkwi (Ukraina) 	150 000 PLN 130 000 PLN
Prace konserwatorskie, inwentaryzacja i digitalizacja oraz ekspertyzy dot. stanu zachowania obiektów (m. in. Ukraina, Białoruś, Gruzja)	20 540 000 PLN
Składki do organizacji międzynarodowych:	
Światowy Fundusz Dziedzictwa UNESCO	16 260 USD (stanowi 60% wpłaty kwalifikowanej jako ODA)
Fundusz Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa UNESCO	16 260 USD (stanowi 60% wpłaty kwalifikowanej jako ODA)
Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO)	1 026 CHF (stanowi 3% wpłaty kwalifikowanej jako ODA)
Razem	24 299 846 PLN

Ministerstwo Klimatu i Środowiska	
Działania:	
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – na rzecz Białorusi i Ukrainy w ramach programu priorytetowego „Inwestycje w gospodarce wodno-ściekowej poza granicami kraju”	3 000 000 PLN
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – na rzecz Ukrainy w ramach programu priorytetowego „E-ETAP (Energy Efficiency Training and Auditing Project)”	727 997 PLN
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej - Fundusz Współpracy Technicznej (IAEA-TCF) - z budżetu Państwowej Agencji Atomistyki	691 388 EUR
Wpłata do budżetu regularnego Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (IAEA-Assessed) – z budżetu Państwowej Agencji Atomistyki	824 189 EUR (stanowi 33% wpłaty kwalifikowanej jako ODA) 132 942 USD (stanowi 33% wpłaty kwalifikowanej jako ODA)
Międzynarodowa Agencja Energii Odnawialnej (IRENA)	132 000 USD (stanowi 66% wpłaty kwalifikowanej jako ODA)

Protokół Montrealski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową – Fundusz Wielostronny	2 120 000 USD
Konwencja Narodów Zjednoczonych ws. Zwalczenia Pustynnienia w krajach dotkniętych poważnymi suszami i/lub pustynnienia zwłaszcza w Afryce (UNCCD)	59 000 EUR
Europejska Komisja Gospodarcza Narodów Zjednoczonych(UNECE): <ul style="list-style-type: none"> • Składka na rzecz konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Konwencja z Aarhus) • Składka na rzecz Protokołu w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR) do Konwencji z Aarhus • Składka na rzecz Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (LRTAP) • Składka na rzecz Protokołu dotyczącego długofalowego finansowania wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości w Europie (EMEP) do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (LRTAP) • Składka na rzecz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych 	<p>4 450 EUR (<i>stanowi 89% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)</p> <p>2 670 USD (<i>stanowi 89% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)</p> <p>42 720 USD (<i>stanowi 89% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)</p> <p>46 280 USD (<i>stanowi 89% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)</p> <p>8 900 USD (<i>stanowi 89% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)</p>
Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych (UNEP)	150 000 USD
Ramowa Konwencja NZ w sprawie zmian klimatu wraz z Protokołem z Kioto (UNFCCC)	143 350 EUR (<i>stanowi 61% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Składka na Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody (IUCN)	445 CHF
Składka na Konwencję o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES)	49 000 USD
Razem	21 460 475 PLN

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO)	1 801 938,29 USD (<i>stanowi 83% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>) 1 252 848,68 EUR (<i>stanowi 83% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Europejska i Śródziemnomorska Organizacja Ochrony Roślin (EPPO)	79 821 EUR
Światowa Organizacja Zdrowia Zwierząt (OIE)	26 840 EUR (<i>stanowi 61% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Światowy Program Żywnościowy (WFP)	200 000 USD
Razem	13 561 638 PLN

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii	
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO)	1 902 280 CHF (<i>stanowi 60% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego (UNIDO)	916 902 EUR
Wpłata dobrowolna na projekty pomocowe realizowane w ramach programów OECD	100 000 EUR
Światowa Organizacja Turystyki (UN WTO)	161 180 EUR (<i>stanowi 89% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Razem	11 354 667 PLN

Ministerstwo Zdrowia	
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)	1 458 170 USD (<i>stanowi 76% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>) 1 488 791 CHF (<i>stanowi 76% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Razem	10 130 973 PLN

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	
Działania:	
Reagowanie na kryzysy humanitarne i prowadzenie działań ratowniczych przez Państwową Straż Pożarną	1 300 000 PLN ⁵
Finansowanie Biura UNHCR w Warszawie	320 000 PLN
Utrzymanie kontyngentu Jednostki Specjalnej Polskiej Policji w Kosowie oraz zaangażowanie eksperckie w misjach policyjnych	5 000 000 PLN
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) – składka administracyjna	448 242 CHF
Razem	8 042 227 PLN

Narodowy Bank Polski	
Działania:	
Program współpracy technicznej na rzecz instytucji partnerskich z państw rozwijających się (kwalifikowanych jako ODA)	2 585 000 PLN
Razem	2 585 000 PLN

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	
Działania:	
Zorganizowanie i przeprowadzenie seminarium dla przedstawicieli Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy	12 200 PLN
Współpraca Szefa Służby Cywilnej w ramach Partnerstwa Wschodniego, Platforma 1 – „Wzmocnienie instytucjonalne i dobre rządzenie”, Panel „Rządzenie i reforma administracji publicznej”, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • koszty udziału w spotkaniach, konferencjach, warsztatach i organizacji 	20 000 PLN

⁵ Nie jest możliwe określenie dokładnej liczby i miejsc potencjalnych działań ratowniczych bądź humanitarnych wynikających z zaistniałej katastrofy naturalnej lub zdarzenia spowodowanego przez działalność człowieka. Rzeczywisty poziom zaangażowania Państwowej Straży Pożarnej na rzecz państw-biorców ODA nie jest możliwy do przewidzenia.

spotkań, konferencji i warsztatów z partnerami ODA	
<ul style="list-style-type: none"> • organizacja Panelu ds. Rządzenia i Reformy Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego w Warszawie jesienią 2021 • współorganizacja projektu wizyt studyjnych dla urzędników z państw Partnerstwa Wschodniego 	20 000 PLN
	17 000 PLN
Składki do organizacji międzynarodowych:	
Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (ITU)	57 240 CHF (<i>stanowi 18% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Razem	250 817 PLN

Urząd Komunikacji Elektronicznej	
Działania:	
Projekty na rzecz regulatorów komunikacji elektronicznej z Gruzji, Mołdawii i Ukrainy	211 300 PLN
Projekt w ramach Inicjatywy Regionalnej ITU/Banku Światowego dot. mapowania infrastruktury szerokopasmowej w krajach Bałkanów Zachodnich oraz Partnerstwa Wschodniego (koszty udziału UKE)	3 000 PLN
Razem	214 300 PLN

Ministerstwo Infrastruktury	
Składki i wpłaty do organizacji międzynarodowych:	
Składka członkowska Polski do Światowego Związku Pocztowego (UPU)	36 800 CHF (<i>stanowi 16% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO)	21 452 CHF (<i>stanowi 4% wpłaty kwalifikowanej jako ODA</i>)
Razem	184 828 PLN

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego	
Działania:	
Międzynarodowe programy szkoleniowe dla średniego szczebla pracowników nadzoru finansowego z krajów Europy Środkowej i Wschodniej w ramach platformy szkoleniowej TIFS (Inicjatywa Szkoleniowa dla Nadzoru Finansowego)	133 600 PLN
Razem	133 600 PLN

Główny Urząd Statystyczny	
Działania:	
Świadczenie wsparcia w budowie i rozwoju systemów statystyki publicznej w krajach beneficjentach (misje eksperckie, wizyty studyjne, staże)	15 000 PLN
Razem	15 000 PLN

RAZEM SUMA CAŁKOWITA 2021	3 733 068 237 PLN
----------------------------------	--------------------------

Część trzecia

Udział Polski w realizacji polityki rozwojowej Unii Europejskiej

Polska jako członek Unii Europejskiej bierze udział w kreowaniu i realizacji unijnej polityki rozwojowej. Razem z europejskimi partnerami jesteśmy zaangażowani w działania pomocowe w 150 krajach z Afryki, Ameryki Łacińskiej i Karaibów Azji oraz Pacyfiku. W ramach wspólnych działań państw członkowskich UE prowadzimy dialog z władzami krajów partnerskich, organizacjami międzynarodowymi, oraz organizacjami pozarządowymi. W kontekście globalnej pandemii COVID-19 włączamy się w inicjatywę UE „Drużyna Europy” (Team Europe), stanowiącą kolektywne podejście i połączenie działań rozwojowych UE, państw członkowskich i ich właściwych instytucji finansowych oraz agencji wdrażających, jak również europejskich instytucji finansowych na rzecz walki ze skutkami COVID-19 w państwach rozwijających się.

Mając na uwadze doświadczenia lat ubiegłych, MSZ będzie nadal zachęcać i wspierać polskie podmioty w ich staraniach o realizację unijnych projektów rozwojowych.

A. Składka do budżetu ogólnego UE

Według prognoz na pomoc rozwojową UE przeznaczy w 2021 r. ok. 15,15 mld EUR, w tym ok. 12,071 mld EUR w ramach Instrumentu Sąsiedztwa, Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej (ang. Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument, NDICI), zaś 1,503 mld EUR w ramach pomocy humanitarnej (ang. Humanitarian Aid, HUMA). Wkład Polski w finansowanie pomocy rozwojowej przez UE w ramach NDICI i HUMA wyniesie w 2021 r. ok. 502,238 mln EUR – jest to kwota udziału polskiej składki do budżetu ogólnego (3,7%) w odniesieniu do części budżetu UE przeznaczanej na oficjalną pomoc rozwojową.

B. Składka na Europejski Fundusz Rozwoju (EFR)

Limit wpłat na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) w 2021 r. określa *Decyzja Rady w sprawie wysokości wkładów finansowych wpłacanych przez państwa członkowskie na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju, w tym pułapu na 2022 r., rocznej kwoty na 2021 r., pierwszej raty za 2021 r. oraz indykatywnej, niewiążącej prognozy dotyczącej spodziewanych rocznych kwot wkładów na lata 2023 i 2024.*⁶

Łączna wysokość planowanych wkładów państw członkowskich UE na rzecz EFR ma w 2021 r. wynieść 4 mld EUR, z czego 3,7 mld EUR dla Komisji Europejskiej (KE) i 300 mln EUR dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

Zgodnie z *Komunikatem Komisji do Rady: informacje finansowe dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju. Europejski Fundusz Rozwoju (EFR): prognoza dotycząca zobowiązań, płatności i wkładów*

⁶ Zob. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11641-2020-INIT/pl/pdf>

z dn. 8 października 2020 r.⁷, wysokość składki Polski do EFR w 2021 r. łącznie wyniesie 79 798 462 EUR, z czego:

- 74 271 580 EUR z tytułu składki do KE
- 5 526 882 EUR z tytułu składki do EBI.

C. Udział Polski w finansowaniu Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji

W lutym 2016 r., w odpowiedzi na apel państw członkowskich, Unia Europejska podjęła decyzję o ustanowieniu nowego mechanizmu finansowania działań pomocowych. W ramach wspólnego Planu Działania (EU–Turkey Joint Action Plan) Unia Europejska zobowiązała się przekazać Turcji dodatkowe wsparcie finansowe, celem wzmocnienia reakcji i zapewnienie komplementarności wsparcia udzielanego przez UE na rzecz uchodźców i społeczności przyjmujących w Turcji.

Instrument koncentruje się na udzielaniu niezbędnej pomocy humanitarnej, wsparciu w sektorze edukacji oraz systemowym zarządzaniu problematyką migracyjną, zdrowia i infrastruktury komunalnej, a także na wspieraniu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Projekty realizowane w ramach komponentu humanitarnego instrumentu koncentrują się na zaspokojeniu podstawowych potrzeb uchodźców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji poprzez zapewnienie im ochrony, dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej. Głównym filarem świadczonej pomocy jest siatka bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach nadzwyczajnych (Emergency Social Safety Net). Jest to humanitarny program pomocy społecznej oparty na comiesięcznych transferach środków finansowych na pokrycie najpilniejszych, bieżących potrzeb zarówno rodzin uchodźców jak i lokalnej społeczności. W 2017 r. zainicjowany został również program warunkowych transferów pieniężnych na rzecz edukacji (Conditional Cash Transfer for Education Programme), który jest największym w historii programem edukacji w sytuacjach nadzwyczajnych finansowanym przez UE. Ułatwia on uchodźcom dostęp do oficjalnego systemu edukacji poprzez zmniejszanie barier i zapewnianie zagrożonym dzieciom środków umożliwiających im uczęszczanie do szkoły. W ramach rozwojowego komponentu instrumentu udzielane jest wsparcie w celu zapewnienia uchodźcom w Turcji długoterminowych źródeł utrzymania oraz lepszych perspektyw społeczno-ekonomicznych i edukacyjnych jak również opieki zdrowotnej.

Unia Europejska wypełniła zobowiązania w ramach pierwszej transzy finansowania (3 mld EUR w latach 2016–2017). Zgodnie z postanowieniami oświadczenia UE–Turcja w lipcu 2018 r. przyjęta została zmieniona decyzja w sprawie finansowania Instrumentu. W wyniku tych ustaleń Polska zgodnie z certyfikatem wpłaty zobowiązała się w II edycji Instrumentu Turckiego dokonać w latach 2019–2023 łącznej wpłaty w wysokości 29 927 636,00 EUR, z czego w oparciu o harmonogram wpłat w 2021 wsparcie Polski na rzecz Instrumentu wyniesie 5 178 554,00 EUR.

⁷ Zob. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11642-2020-INIT/pl/pdf>

Załącznik I Podział środków w rezerwie celowej

Rezerwa celowa w PLN		142 500 000
Działania własne i zlecone przez MSZ		70 550 000
<i>Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej</i>		27 000 000
<i>Działania na rzecz studentów i naukowców za pośrednictwem MEiN</i>		18 350 000
<i>Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego</i>		700 000
<i>Współpraca z samorządami na rzecz krajów Partnerstwa Wschodniego w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>		2 000 000
<i>TV Bielsat</i>		22 500 000
Wybrane kraje Partnerstwa Wschodniego		24 171 854
BIAŁORUŚ	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	3 000 000
	<i>Projekty wdrażane przez placówkę dyplomatyczną</i>	298 592
	SUMA	3 298 592
GRUZJA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	3 000 000
	<i>Projekty wdrażane przez placówkę dyplomatyczną</i>	529 760
	SUMA	3 529 760
MOŁDAWIA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	3 000 000
	<i>Projekty wdrażane przez placówkę dyplomatyczną</i>	626 080
	SUMA	3 626 080
UKRAINA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	4 000 000
	<i>Dofinansowanie kosztów kształcenia obywateli Ukrainy w Kolegium Europejskim w Natolinie</i>	750 000
	<i>Akademia Liderów Ukraińskich</i>	200 000
	<i>Projekty wdrażane przez placówki dyplomatyczne</i>	767 422
	SUMA	5 717 422
Projekty wdrażane przez organy administracji publicznej w krajach Europy Wschodniej i Kaukazu Południowego		8 000 000
Kraje priorytetowe Afryki i Bliskiego Wschodu		17 045 646
ETIOPIA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	1 500 000
	<i>Projekty na rzecz Etiopii wdrażane przez placówkę</i>	197 230
	SUMA	1 697 230
KENIA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	3 000 000
	<i>Projekty na rzecz Kenii wdrażane przez placówkę</i>	385 280
	SUMA	3 385 280
SENEGAL	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	1 500 000
	<i>studium wykonalności projektu zarządzania i poprawy jakości usług dostarczania wody pitnej oraz usług sanitarnych w Senegal</i>	100 000

	<i>Projekty na rzecz Senegalu wdrażane przez placówkę</i>	230 000
	SUMA	1 830 000
TANZANIA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	3 000 000
	<i>Projekty na rzecz Tanzanii wdrażane przez placówkę</i>	315 568
	SUMA	3 315 568
LIBAN	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	2 000 000
	<i>Projekty na rzecz Libanu wdrażane przez placówkę</i>	315 568
	SUMA	2 315 568
PALESTYNA	<i>Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”</i>	2 000 000
	<i>Wpłata na UNRWA</i>	1 000 000
	<i>Projekty na rzecz Palestyny wdrażane przez placówkę</i>	602 000
	SUMA	3 602 000
Projekty wdrażane przez organy administracji publicznej w Afryce i na Bliskim Wschodzie (w tym 500 tys. zł na systemy podatkowe dla Afryki oraz 200 tys. zł na kontynuację działań MON w ramach UNIFIL)		900 000
INNE OBSZARY GEOGRAFICZNE		4 000 000
<i>Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych, w tym w krajach dodatkowej akredytacji placówek w krajach priorytetowych</i>		
POMOC HUMANITARNA		19 850 000
<i>Projekty wdrażane w konkursie „Pomoc humanitarna 2021”</i>		8 950 000
<i>Konkurs na wkłady własne dla polskich organizacji pozarządowych (Bliski Wschód i Afryka), finansowanych ze źródeł innych niż budżet RP 2021</i>		900 000
<i>Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (ICRC)</i>		2 450 000
<i>Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej UN OCHA</i>		2 250 000
<i>Wpłaty wielostronne</i>		3 300 000
<i>Rezerwa w odpowiedzi na nagłe kryzysy humanitarne, w tym związane z epidemią COVID-19</i>		2 000 000
EDUKACJA GLOBALNA		1 500 000
<i>Konkurs „Edukacja globalna 2021”</i>		1 500 000
WSPÓŁPRACA W RAMACH ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH		5 382 500
<i>Składki i wpłaty (w przypadku oszczędności kwota może być zwiększona)</i>		5 382 500

Załącznik II. Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych⁸

KRAJ/REGION	LIMIT ŚRODKÓW ⁹
KENIA	80 000 EUR
ETIOPIA	50 000 USD
TANZANIA	80 000 USD
SENEGAL	47 000 EUR
LIBAN	80 000 USD
PALESTYNA	125 000 EUR
BIAŁORUŚ	62 000 EUR
GRUZJA	110 000 EUR
MOŁDAWIA	130 000 EUR
UKRAINA	159 000 EUR
ARMENIA I AZJA CENTRALNA	80 000 EUR
AFGANISTAN ¹⁰	24 000 EUR
BLISKI WSCHÓD	1 440 000 PLN
AFRYKA	773 000 PLN
AZJA	756 000 PLN
BAŁKANY ¹¹	110 000 EUR
RAZEM – kraje priorytetowe	4 267 500 PLN
RAZEM – pozostałe regiony	4 000 000 PLN
RAZEM	8 267 500 PLN

⁸ Do przeliczeń na PLN przyjęto kursy NBP z Tabeli nr 249/C/NBP/2020 z dnia 2020-12-21 z uwzględnieniem około 6% na różnice kursowe.

⁹ Z uwagi na różne waluty budżetów placówek środki dla poszczególnych regionów zostały zaplanowane w PLN.

¹⁰ Projekt wsparcia dla afgańskiej administracji publicznej.

¹¹ W tym 30.000 EUR dla placówki w Atenach na realizację projektu humanitarnego.

Załącznik III Matryca rezultatów działań polskiej pomocy¹²

Priorytet główny*	Priorytety szczegółowe*	Zadania szczegółowe celów zrównoważonego rozwoju (CZR)	Wskaźniki oraz wskaźniki dla celów globalnych (https://sdg.gov.pl/)	Zakładane efekty działań
Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)		<p>16.6 Rozwijać skuteczne, odpowiedzialne i przejrzyste instytucje na wszystkich szczeblach administracji.</p> <p>16.7 Zapewnić elastyczny, inkluzywny, partycypacyjny i reprezentacyjny proces podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.</p> <p>16.10 Zapewnić powszechny dostęp do informacji oraz chronić</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeszkolonych przedstawicieli administracji publicznej – Liczba wypracowanych dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia – Liczba przeszkolonych przedstawicieli jednostek odpowiedzialnych za reagowanie w sytuacjach kryzysowych – Liczba nowych metod/narzędzi zaadaptowanych do wykorzystania w jednostkach ratowniczych 	<p>Administracja publiczna zwiększyła potencjał instytucjonalny w zakresie wdrożenia kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.</p> <p>Nastąpiła poprawa sytuacji obywateli w zakresie powszechności dostępu do informacji oraz ochrony podstawowych wolności obywatelskich.</p> <p>Stwierdzono postęp w zakresie budowy społeczeństwa obywatelskiego oraz inkluzywności procesu podejmowania decyzji.</p> <p>Administracja publiczna zwiększyła zdolności operacyjne w zakresie</p>

¹² Matryca rezultatów prezentuje zakładane rezultaty działań polskiej pomocy w kontekście celów i zadań szczegółowych zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w perspektywie Programu 2021–2030 i odnosi się do wszystkich krajów ogółem. Matryca zawiera też propozycje mierzenia rezultatów, które nawiązują do istniejących wskaźników dla celów globalnych. Matryca może ulegać modyfikacjom i rozbudowie w miarę nabywania wiedzy, dokonywania oceny skuteczności działań, jak również ze względu na konieczność dostosowania wskaźników do zaktualizowanego zestawu wskaźników globalnych monitorujących cele zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

*) Odpowiadające celom zrównoważonego rozwoju (CZR).

		<p>podstawowe wolności, zgodnie z krajową legislacją i międzynarodowymi porozumieniami.</p> <p>16.B Promować i egzekwować prawo niedyskryminujące nikogo oraz polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba utworzonych/zmodernizowanych systemów zarządzania kryzysowego – Liczba utworzonych/zmodernizowanych jednostek ratunkowych/zarządzania kryzysowego <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>16.6.2 Odsetek ludności zadowolonej ze swojego ostatniego doświadczenia w kontakcie ze służbami publicznymi</p> <p>16.7.2 Odsetek populacji wierzącej, że podejmowanie decyzji jest otwarte i przynoszące reakcje (wg płci, wieku, niepełnosprawności i grup ludności)</p>	<p>rozwoju krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, zapobiegania i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy wynikające z działalności człowieka, jak również modernizacji infrastruktury wodnej i sanitarnej w aglomeracjach miejskich oraz zarządzania odpadami.</p>
<p>Równe szanse (CZR 4, 8, 10, 11)</p>	<p>edukacja (CZR 4)</p>	<p>4.2 Do 2030 roku zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom dostęp do wysokiej jakości rozwoju we wczesnym dzieciństwie, opieki i edukacji przedszkolnej przygotowującej do</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczniów korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury ośrodków edukacyjnych – Liczba i powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych pomieszczeń/obiektów, szczególnie w zakresie dostosowania ich do potrzeb osób z niepełnosprawnością, poprawy warunków sanitarnych, 	<p>Dostęp do wysokiej jakości edukacji na wszystkich poziomach nauczania poprawił się, w szczególności w przypadku w dziewczynkach i młodych kobiet, dzieci osieroconych oraz osób zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność. Zwiększyła się liczba kształcących się osób.</p> <p>Poprawił się dostęp kobiet i młodzieży do kształcenia technicznego, szkoleń</p>

		<p>rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym.</p> <p>4.3 Do 2030 roku zapewnić wszystkim kobietom i mężczyznom równy, przystępny cenowo dostęp do wysokiej jakości wykształcenia technicznego, zawodowego i wyższego, w tym do wyższych uczelni.</p> <p>4.A Tworzyć nowe i poprawić stan istniejących już placówek edukacyjnych, które powinny uwzględniać potrzeby dzieci, osób niepełnosprawnych, zarówno chłopców jak i dziewcząt, a także zapewnić bezpieczne, wolne od przemocy, inkluzywne i produktywne</p>	<p>a także dostępu do wody i energii elektrycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które uzyskały nowe umiejętności i kompetencje – Liczba godzin oraz liczba zrealizowanych programów, szkoleń i kursów szkoleniowych – Liczba wdrożonych lub ulepszonych standardów/programów nauczania – Liczba wypracowanych materiałów dydaktycznych, podręczników, pomocy naukowych – Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia naukowo-dydaktycznego – Liczba uczniów/studentów przeszkolona i korzystająca z nowego wyposażenia naukowo-dydaktycznego <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>4.2.2 Wskaźnik uczestnictwa w nauczaniu zorganizowanym (na rok przed rozpoczęciem obowiązku szkolnego)</p> <p>4.3.1 Odsetek osób dorosłych uczestniczących w formalnej i nieformalnej</p>	<p>i doradztwa zawodowego, w szczególności w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT.</p> <p>Wzrosły kompetencje zawodowe kadry pedagogicznej w ośrodkach edukacyjnych kształcących na wszystkich poziomach edukacji.</p> <p>Ośrodki edukacyjne kształcące na wszystkich poziomach edukacji formalnej i nieformalnej dysponują lepszą infrastrukturą i wyposażeniem.</p>
--	--	---	--	---

		<p>środowisko nauczania dla wszystkich.</p> <p>4.4 Do 2030 roku znacznie zwiększyć liczbę młodzieży i dorosłych, którzy posiadają odpowiednie umiejętności, w tym techniczne i zawodowe, potrzebne przy uzyskaniu zatrudnienia, znalezieniu godziwej pracy i rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p>4.5 Do 2030 roku wyeliminować nierówność płci w edukacji i zapewnić równy dostęp do edukacji na wszystkich poziomach oraz do szkoleń zawodowych dla najsłabszych grup, w tym dla osób niepełnosprawnych, ludności rdzennej oraz</p>	<p>edukacji i szkoleniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy</p> <p>4.5.1 Wskaźniki parytetu płci w obszarze edukacji</p> <p>4.b.1 Wielkość oficjalnej pomocy rozwojowej przekazanej na stypendia</p>	
--	--	---	--	--

		<p>dla dzieci w trudnej sytuacji.</p> <p>4.b Do 2030 roku znacząco zwiększyć liczbę stypendiów dla obywateli krajów rozwijających się, w szczególności dla osób pochodzących z krajów najmniej rozwiniętych, małych państw wyspiarskich i krajów afrykańskich. Stypendia powinny ułatwić rekrutację na wyższe uczelnie, w tym dostęp do szkoleń zawodowych, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, programów technicznych, inżynierskich i naukowych w krajach rozwiniętych i rozwijających się.</p>		
--	--	--	--	--

	<p>godna praca (CZR 8)</p>	<p>8.3 Promować polityki rozwojowe wspierające działalność produkcyjną, tworzenie godziwych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje. Zachęcać do formalizacji i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych.</p> <p>8.5 Do 2030 roku zapewnić pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich kobiet i mężczyzn, w tym dla młodych ludzi i osób z niepełnosprawnością; zapewnić jednakowe wynagrodzenie za pracę o jednakowej wartości.</p> <p>8.6 Do 2030 roku znacznie zmniejszyć odsetek młodych ludzi pozostających bez pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba utworzonych miejsc pracy – Liczba osób, które uzyskały nowe umiejętności i kompetencje – Liczba absolwentów szkoleń i kursów technicznych i zawodowych – Liczba osób przyjętych na staże i praktyki zawodowe w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych – Liczba osób korzystających ze wsparcia w postaci doradztwa zawodowego – Liczba nowo oferowanych szkoleń i kursów zawodowych – Poziom bezrobocia wśród kobiet i młodzieży – Liczba osób aktywnych zawodowo wśród młodzieży i kobiet w wieku produkcyjnym <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>8.5.1 Przeciętna wysokość stawki godzinowej dla zatrudnionych kobiet i mężczyzn według zawodu oraz wieku</p> <p>8.5.2 Stopa bezrobocia (wg BAEL)</p>	<p>Poprawiły się warunki zatrudnienia, w szczególności dla kobiet oraz osób z niepełnosprawnością.</p> <p>Zwiększyła się aktywność zawodowa i zatrudnienia, w szczególności wśród kobiet i młodzieży.</p> <p>Powstały nowe, dobrej jakości miejsca pracy, odpowiadające na potrzeby lokalnej gospodarki i rynku pracy, zwłaszcza w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT oraz zrównoważonej turystyki.</p>
--	---------------------------------------	--	---	---

		<p>bądź nie uczestniczących w edukacji i szkoleniach.</p> <p>8.9 Do 2030 roku opracować i wdrożyć polityki promujące zrównoważoną turystykę, która tworzy miejsca pracy oraz promuje lokalną kulturę, dziedzictwo przyrodnicze i produkty.</p>	<p>8.6.1 Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się</p> <p>8.9.1 Udział procentowy turystyki w PKB</p> <p>8.9.2 Udział miejsc pracy w zrównoważonym przemyśle turystycznym w ogólnej liczbie miejsc pracy w przemyśle turystycznym</p>	
	<p>przedsiębiorczość (CZR 8)</p>	<p>8.2 Osiągnąć wyższy poziom wydajności gospodarczej poprzez dywersyfikację, modernizację technologiczną i innowacje, a także poprzez skupienie się na sektorach o wysokiej wartości dodanej oraz o wysokim wskaźniku pracochłonności.</p> <p>8.3 Promować polityki rozwojowe wspierające zrównoważoną działalność produkcyjną,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem – Liczba założonych działalności gospodarczych, w szczególności wśród osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich – Liczba projektów biznesowych powstałych w wyniku działań projektowych, w szczególności wśród osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich – Liczba nowo powstałych grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni – Liczba nowo powstałych organizacji non-profit 	<p>Wzrosła przedsiębiorczość oparta na innowacyjnych narzędziach i technologiach.</p> <p>Rozwinęły się w szczególności sektory spośród wymienionych: zrównoważona turystyka, sektor rolno-spożywczy, przetwórstwo, zielone technologie, IT, gospodarka odpadami.</p> <p>Wzrosła przedsiębiorczość osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich.</p> <p>Zwiększył się potencjał instytucjonalny władz lokalnych do wspierania rozwoju przedsiębiorczości.</p>

		<p>tworzenie godziwych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje. Zachęcać do formalizacji i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych.</p> <p>8.9 Do 2030 roku opracować i wdrożyć polityki promujące zrównoważoną turystykę, która tworzy miejsca pracy oraz promuje lokalną kulturę, dziedzictwo przyrodnicze i produkty.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zakupionych i zainstalowanych maszyn i urządzeń w przedsiębiorstwach objętych wsparciem – Liczba osób przeszkolonych z zakresu otwierania, prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej, w szczególności wśród osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich – Liczba przedstawicieli biznesu, którzy zdobyli nową wiedzę lub umiejętności – Liczba przedsiębiorstw, które zaadoptowały nowe narzędzia/nowe technologie – Liczba godzin doradztwa/ konsultacji dla przedsiębiorców – Udział grupy producenckiej, kooperatywy, spółdzielni pracy w danym rynku – Poziom wydatków na prace badawczo-rozwojowe – Liczba uzyskanych certyfikatów, patentów, licencji, znaków towarowych 	
--	--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> – Wdrożone lub usprawnione standardy/procesy/systemy produkcji, zarządzania i sprzedaży – Wysokość środków w budżecie zabezpieczonych na cel wspierania przedsiębiorczości lokalnej – Liczba nowych programów wspierania przedsiębiorczości lokalnej <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>8.2.1 Roczne tempo wzrostu realnego PKB na 1 pracującego</p> <p>8.9.1 Udział procentowy turystyki w PKB</p> <p>8.9.2 Udział miejsc pracy w zrównoważonym przemyśle turystycznym w ogólnej liczbie miejsc pracy w przemyśle turystycznym</p>	
	redukcja nierówności (CZR 10)	10.2 Do 2030 roku promować i wzmocnić inkluzywność społeczną, gospodarczą i polityczną wszystkich ludzi, bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba szkoleń dla kadry/personelu pracującego z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym – Liczba przeszkolonych pracowników organizacji społecznych świadczących wsparcie na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem 	<p>Dostęp do usług społecznych osób z grup zagrożonych wykluczeniem poprawił się.</p> <p>Zostały wdrożone działania w kierunku zmniejszenia nierówności grup marginalizowanych, w tym mające na</p>

		<p>etniczne, narodowość, religię lub status ekonomiczny bądź inny.</p> <p>10.3 Zapewnić równe szanse oraz zmniejszać istniejące nierówności poprzez eliminowanie dyskryminujących praw, polityk i praktyk oraz promować odpowiednią legislację, polityki i działania w tej dziedzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wprowadzonych ułatwień/usprawnień i/lub zniesionych barier w dostępie do usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem. – Liczba akcji/kampanii/wydarzeń integracyjnych, zwiększających świadomość społeczną nt. problemów i potrzeb osób z grup zagrożonych wykluczeniem <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>10.2.1 Stopa ubóstwa po transferach społecznych</p> <p>10.3.1 Poczucie zagrożenia dyskryminacją</p>	<p>celu zwalczanie wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt.</p>
	<p>zrównoważone miasta (CZR 11)</p>	<p>11.3 Do 2030 roku zwiększyć stopień inkluzji, zapewnić zrównoważoną urbanizację i partycypację w zintegrowanym i zrównoważonym planowaniu i gospodarowaniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba szkoleń, kursów, warsztatów, spotkań kierowanych do administracji w zakresie wzmocnienia zdolności planowania miejskiego – Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych usług komunalnych, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami i zabezpieczenia przeciwpożarowego 	<p>Wzrosła administracyjna zdolność planowania i rewitalizacji miast w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi.</p> <p>Poprawiła się jakość życia mieszkańców miast.</p>

		<p>osiedlami ludzkimi we wszystkich krajach.</p> <p>11.6 Do 2030 roku obniżyć niekorzystny wskaźnik negatywnego oddziaływania miasta na środowisko per capita, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza oraz gospodarowanie odpadami komunalnymi i innymi zanieczyszczeniami.</p> <p>11.7 Do 2030 roku zapewnić łatwy i powszechny dostęp do bezpiecznych i inkluzyjnych terenów zielonych i przestrzeni publicznej, szczególnie kobietom, dzieciom, osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością.</p> <p>11.A Wspierać korzystne ekonomicznie,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba mieszkańców zniszczonych terenów miast, które zostały poddane odbudowie/rewitalizacji – Obszar poddany odbudowie/rewitalizacji – Liczba mieszkańców, która uzyskała dostęp do otwartych publicznych przestrzeni – Liczba nowych połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>11.2.1 Odsetek ludności o dogodnym dostępie do środków transportu publicznego według grup wieku, płci oraz z uwzględnieniem udogodnień dla osób niepełnosprawnych</p> <p>11.7.1 Przeciętny udział terenów zabudowanych stanowiących przestrzeń publiczną dostępną dla wszystkich w terenach zabudowanych ogółem, według grup wieku, płci i osób z niepełnosprawnością</p> <p>11.c.1 Udział finansowego wsparcia dla najmniej rozwiniętych państw</p>	
--	--	--	---	--

		<p>społecznie i środowiskowo połączenia pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego planowania rozwoju.</p> <p>11.B Do 2030 roku znacząco zwiększyć liczbę miast i osiedli ludzkich korzystających z opracowań i wdrażających zintegrowane polityki i plany dążących do zwiększenia inkluzji i wydajności wykorzystywania zasobów, łagodzenia skutków i przystosowania do zmian klimatycznych, odporności na skutki katastrof. Należy rozwijać i wdrażać kompleksowe zarządzanie ryzykiem</p>	<p>przeznaczonego na budowę i modernizację trwałych, odpornych i zasobooszczędnych budynków wykorzystujących lokalne zasoby</p>	
--	--	--	---	--

		<p>katastrof na wszystkich poziomach, zgodnie z Ramami Działania na Rzecz Ograniczania Ryzyka Katastrof na lata 2015–2030 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030).</p> <p>11.C Wspierać kraje najmniej rozwinięte, w tym poprzez pomoc finansową i techniczną, w budowaniu zrównoważonych i odpornych budynków, wykorzystując lokalne materiały.</p>		
Zdrowie (CZR 3)		<p>3.1 Do 2030 roku zmniejszyć globalny wskaźnik śmiertelności okołoporodowej do poziomu mniejszego niż 70 przypadków na 100 tysięcy żywych urodzeń.</p> <p>3.2 Do 2030 roku wyeliminować przypadki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających z odnowionej infrastruktury/podmiotów leczniczych – Liczba oraz powierzchnia wyremontowanych pomieszczeń w ośrodkach zdrowia 	<p>Jakość i dostępność opieki zdrowotnej poprawiły się, w tym w zakresie opieki okołoporodowej oraz przeciwdziałania i leczenia chorób zakaźnych.</p> <p>Wzrosła świadomość społeczności lokalnej na temat zdrowego żywienia dzieci do lat 5.</p>

		<p>zgonów wśród noworodków i dzieci poniżej piątego roku życia, którym można zapobiec. Wszystkie państwa będą dążyć do ograniczenia umieralności noworodków co najwyżej do poziomu 12 przypadków na tysiąc żywych urodzeń i umieralność dzieci poniżej piątego roku życia co najwyżej do poziomu 25 przypadków na tysiąc żywych urodzeń.</p> <p>3.8 Zapewnić powszechną opiekę zdrowotną, w tym zabezpieczenie przed ryzykiem finansowym, dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej wysokiej jakości oraz bezpiecznych, skutecznych, wysokiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób z dostępem do przeszkolonego personelu medycznego – Liczba zabiegów i konsultacji medycznych przeprowadzonych przez przeszkolony personel – Liczba przeszkolonego personelu medycznego – Liczba godzin zrealizowanych programów, szkoleń i staży szkoleniowych – Liczba osób leczona za pomocą nowego wyposażenia medycznego – Liczba oraz rodzaj przekazanego sprzętu, w tym specjalistycznego, i materiałów medycznych – Liczba wdrożonych lub ulepszonych procedur sanitarnych i medycznych – Liczba zrealizowanych godzin zajęć z zakresu edukacji zdrowotnej – Liczba odbiorców, do których skierowane były zajęcia edukacyjne <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>3.1.1 Współczynnik umieralności matek</p>	<p>Wzmocniła się zdolność krajów Partnerstwa Wschodniego w dziedzinie wczesnego ostrzegania, redukcji ryzyka oraz zarządzania krajowym i globalnym ryzykiem w obszarze zdrowia.</p>
--	--	--	--	---

		<p>jakości, przystępnych cenowo leków i szczepionek.</p> <p>3.d Wzmocnić zdolność wszystkich krajów, szczególnie państw rozwijających się, w dziedzinie wczesnego ostrzegania, redukcji ryzyka oraz zarządzania krajowym i globalnym ryzykiem w obszarze zdrowia.</p>	<p>3.1.2 Odsetek urodzeń żywych z pomocą fachową</p> <p>3.2.1 Współczynnik umieralności dzieci w wieku 0-4 lata</p> <p>3.2.2 Współczynnik zgonów noworodków, tj. dzieci w wieku 0-27 dni</p> <p>3.8.1 Zasięg podstawowych świadczeń zdrowotnych (określany jako średni zasięg podstawowych świadczeń zdrowotnych na podstawie monitorowanych interwencji, włączając opiekę nad matką, noworodkiem i dzieckiem, choroby zakaźne, choroby niezakaźne, wydajność i dostęp do świadczeń wśród ogółu ludności i w grupach nieuprzywilejowanych)</p> <p>3.b.1 Odsetek ludności objętej docelowo wszystkimi szczepieniami przewidzianymi w krajowym programie szczepień</p>	
<p>Klimat i zasoby naturalne (CZR 6, 7, 13, 15)</p>	<p>działania na rzecz klimatu (SGD13)</p>	<p>13.1 Wzmocnić zdolności adaptacyjne i odporność na zagrożenia klimatyczne i katastrofy naturalne we wszystkich krajach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Obszar objęty działaniami zapobiegawczymi i naprawczymi w odniesieniu do kwestii środowiska – Liczba podjętych działań zapobiegawczych i naprawczych oraz opracowanych procedur dotyczących ograniczania skutków zmian 	<p>Wzrosła zdolność administracji publicznej zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem.</p> <p>Nastąpił wzrost zdolności operacyjnych, w szczególności dotyczących tworzenia systemów zarządzania informacją, wczesnego ostrzegania, redukcji ryzyka</p>

		<p>13.2 Włączyć działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym do krajowych polityk, strategii i planów.</p> <p>13.3 Zwiększyć poziom edukacji oraz potencjał ludzki i instytucjonalny, podnieść poziom świadomości na temat przeciwdziałania i łagodzenia zmian klimatycznych, adaptacji i skutków zmian klimatycznych oraz systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami.</p>	<p>klimatycznych i wywołanych działalnością człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zakres dostosowania wewnętrznych przepisów prawa do norm unijnych w wyniku podjętych interwencji – Liczba przekazanego/zainstalowanego wyposażenia – Liczba przeszkolonych ratowników – Liczba godzin i ilość zorganizowanych szkoleń/ćwiczeń z zakresu reagowania w sytuacjach klęsk żywiołowych – Liczba i rodzaj nabytego wyposażenia ratowniczego (w tym sprzęt ochrony osobistej) – Liczba godzin szkoleniowych z zakresu obsługi wyposażenia ratowniczego – Liczba opracowanych i wdrożonych procedur reagowania w sytuacjach klęsk żywiołowych – Liczba materiałów edukacyjnych przygotowanych na potrzeby szkoleniowe <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikiem dla celów globalnych:</u></p>	<p>oraz zarządzania ryzykiem, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i zarządzania kryzysowego.</p>
--	--	---	---	--

			13.1.3 Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które przyjęły i wdrożyły lokalne strategie redukcji ryzyka klęsk żywiołowych zgodne z krajową strategią redukcji ryzyka klęsk żywiołowych	
	czysta woda i warunki sanitarne (CZR 6)	<p>6.2 Do 2030 roku zapewnić dostęp do odpowiednich i godziwych warunków sanitarnych i higienicznych dla wszystkich oraz wyeliminować praktyki defekacji na świeżym powietrzu, przy czym należy zwrócić szczególną uwagę na potrzeby kobiet, dziewcząt i osób żyjących we wrażliwych sytuacjach.</p> <p>6.3 Do 2030 roku poprawić jakość wody poprzez redukcję zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które zyskały dostęp do infrastruktury wodno-sanitarnej – Liczba i rodzaj zbudowanej infrastruktury sanitarnej – Liczba szkoleń/warsztatów/spotkań nt. zarządzania gospodarką odpadami oraz gospodarką wodną z udziałem społeczności lokalnej – Liczba przekazanego sprzętu/infrastruktury służącego poprawie zarządzania gospodarką odpadami oraz gospodarką wodną – Liczba podjętych działań oraz opracowanych procedur dotyczących zarządzania gospodarką odpadami oraz wodną – Liczba podjętych działań oraz opracowanych procedur dotyczących zarządzania gospodarką odpadami oraz wodną, gwarantujących zaangażowanie społeczności lokalnej 	<p>Nastąpiła poprawa w zakresie dostępności podstawowej infrastruktury wodno-sanitarnej, w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej oraz dużych skupiskach miejskich.</p> <p>Zwiększył się też udział lokalnych społeczności w gospodarowaniu zasobami wodnymi i infrastruktury sanitarnej.</p>

		<p>stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych szkodliwych materiałów. Zmniejszyć o połowę ilość nieoczyszczonych ścieków oraz znacząco podnieść poziom recyklingu i bezpiecznego ponownego użytkowania materiałów w skali globalnej.</p> <p>6.b Wspierać i wzmocnić udział lokalnych społeczności w poprawie gospodarowania zasobami wodnymi i infrastruktury sanitarnej.</p>	<p>– Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach/spotkaniach</p> <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>6.2.1 Odsetek ludności korzystającej z bezpiecznie zarządzanych usług kanalizacyjnych, w tym stanowisk do mycia rąk z dostępem do wody i mydła</p> <p>6.3.1 Odsetek oczyszczanych ścieków przemysłowych i komunalnych w stosunku do ścieków wytworzonych (Ilość ścieków wymagających oczyszczenia oczyszczonych w stosunku do ilości ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi)</p> <p>6.b.1 Odsetek jednostek samorządu terytorialnego z ustalonymi i wdrożonymi zasadami i procedurami dotyczącymi udziału społeczności lokalnych w gospodarowaniu zasobami wodnymi i infrastrukturze sanitarnej</p>	
	<p>lasy i różnorodność biologiczna</p>	<p>15.1 Do 2030 roku zapewnić ochronę, odtworzenie i zrównoważone</p>	<p>Obszar, na którym podjęto działania prowadzące do zachowania</p>	<p>Działania na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów</p>

	(CZR 15)	<p>użytkowanie lądowych i śródlądowych ekosystemów słodkiej wody oraz pozostałych ekosystemów, w szczególności lasów, terenów podmokłych i suchych oraz gór, zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami.</p> <p>15.2 Do 2030 roku promować wdrażanie zrównoważonego zarządzania wszystkimi typami lasów; zahamować proces wylesiania, odtworzyć zniszczone lasy; znacząco zwiększyć globalny stopień zalesienia i ponownego zalesienia.</p>	<p>bioróżnorodności, ochrony i odtworzenia zrównoważonego użytkowania ekosystemów</p> <p><u>Wskaźnik powiązany z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>15.1.1 Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej kraju</p> <p>15.1.2 Odsetek terenów lądowych i wód powierzchniowych istotnych dla różnorodności biologicznej objętych ochroną - według typu ekosystemu</p> <p>15.2.1 Postęp w kierunku zrównoważonej gospodarki leśnej</p>	doprowadziły do poprawy sytuacji na danym obszarze.
	odnawialne źródła energii (CZR 7)	7.1 Do 2030 roku zapewnić powszechny dostęp do przystępnych cenowo, niezawodnych i nowoczesnych usług energetycznych.	Liczba osób/podmiotów korzystających z dostępu do energii ze źródeł odnawialnych i technologii energooszczędnych	Zwiększył się potencjał sektora publicznego w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii oraz poprawił się dostęp do usług energetycznych ze źródeł odnawialnych oraz technologii energooszczędnych,

		<p>7.2 Do 2030 roku znacząco zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w globalnym miksie energetycznym.</p> <p>7.B Do 2030 roku rozbudować infrastrukturę i zmodernizować technologie umożliwiające dostęp do nowoczesnych i zrównoważonych usług energetycznych dla wszystkich mieszkańców krajów rozwijających się, w szczególności państw najmniej rozwiniętych, rozwijających się małych państw wyspiarskich i krajów śródlądowych, zgodnie z ich programami rozwojowymi.</p>	<p><u>Wskaźnik powiązany z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>7.1.1 Odsetek ludności z dostępem do elektryczności</p> <p>7.1.2 Odsetek ludności wykorzystującej podstawowo czyste paliwa i technologie</p> <p>7.2.1 Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto</p>	<p>w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej.</p>
--	--	---	---	--